

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMMÅT

Pris
ca 3.50
per år.

Tidskrift
Utgifven af Göteborgs Kvinnoförening.

N:o 4.

1886.

1:sta årg.

J. A. Wettergren & Co.,
GÖTEBORG,

rekommendera sitt stora, rikt sorterade lager af engelska, franska
och tyska Mode- och Manufakturvaror såsom

Klädningsstyger,

svarta och kulörta **Sidentyger, Möbel- och Gardintyger,**

Sorgtyger i alla moderna genres,

äfven äkta fransk **Svart Merinos,**
af erkänt bästa fabrikat till dagens lägsta priser.

☞ Profver sändas på begäran till landsorten franko. ☞

Kappmagasinet

erbjuder under hela året det största och rikhaltigaste urval af det nyaste i

Jaquetter, Paletåer, Dolmaner och Regnkappor,
allt till de billigaste priser i förhållande till varornas godhet.

J. A. Wettergren & Co.

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER.

GÖTEBORG
1886.

Tryckt å
D. F. BONNIERS BOKTRYCKERI.

Finansiär

MARIA NYQVIST & Co.

Handsk & Parfymhandel,

Södra Hamngatan 19.

Symaskinen "FREJA",

Husqvarna fabrikat, bättre än alla andra Symaskiner, som i handelen förekomma.

Stickmaskiner, förbättradt Lambs system. Symaskinsolja och Nälar.

Alla slags finare och gröfre Gjutgods, Värmenecessärer m. m. he

Frans G. Nilson,

19 Södra Hamngatan 19,
midt emot Tyska Kyrkan.

Sveriges fullständigaste affär i
Ullgarn, Tricotage och Tapisseri
med tillhörande egen fabrikation, sysselsättande omkring 500 arbetare.

Schatteringsfärgeri för Ullgarn.

Årets produktion 600,000 E . Smettfri och arsenikfri färgning garanteras. Såsom innebär här af finnes ofvanstående skyddsstämpel vidfäst hvarje härfva.

Strumpsticknings-Maskiner

af mest erkända fabrikat.

Vår omsättning under året circa 200 stycken. Ägandet af en dylik maskin lemna ett säkert lefvebröd och oberoende.

Aug. Johansson Mark & Co.,
Göteborg.

Hannah Antonson,

Kyrkogatan 27, Göteborg.

Specialaffär: Monogramstämpling
af papper och kuvert.

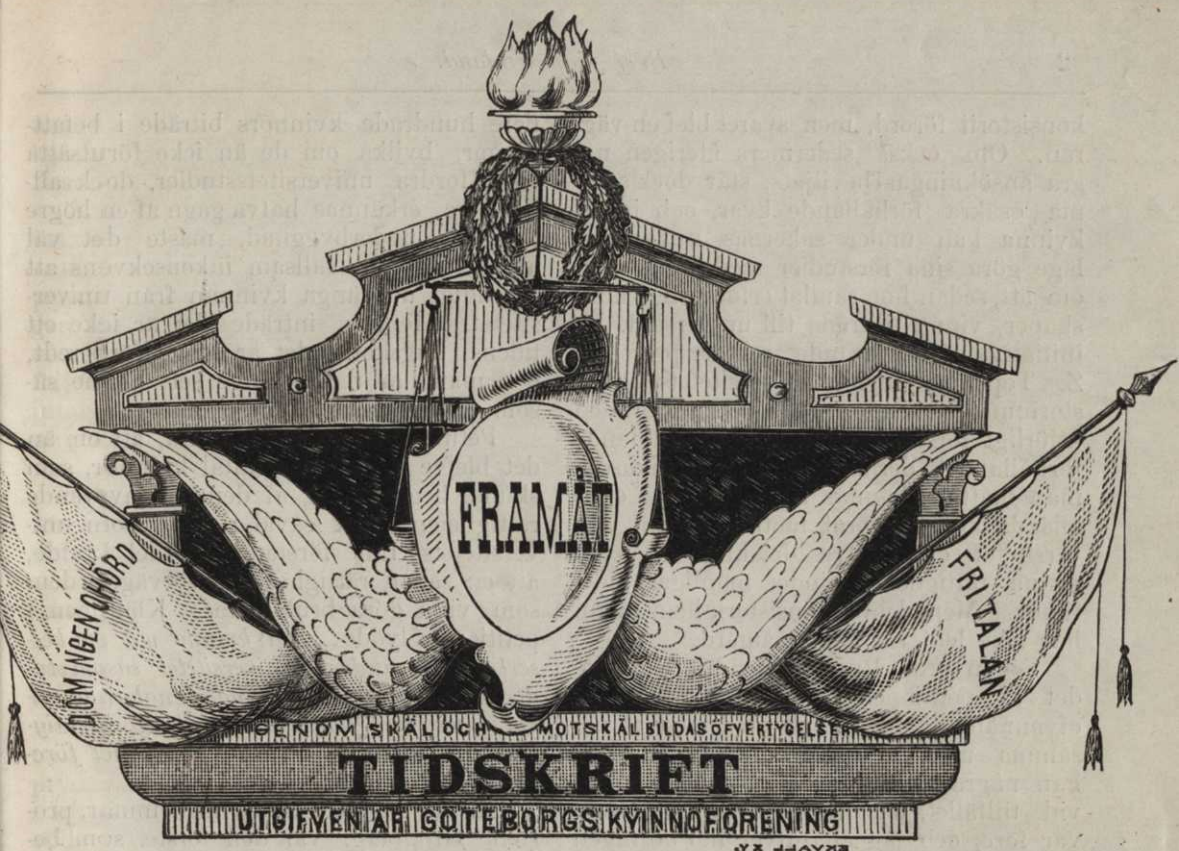
Accidens & Visitkort-Tryckeri.

Pappers och Kortvaruhandel.

Sydsvenska Musikhandeln.

44. Kyrkogatan 44.

Specialitet: Billiga priser. Kataloger gratis

N:o 4.

15 Februari.

1886.

Första årgången.

Bref från Finland.

Ett aktstycke från sista landtdagen.

Medicine professor J. W. Runeberg, son till skalden, inlemnade vid vår sista landtdag uti preteståndet en petition om rättighet för kvinna till inträde vid universitetet. Hos oss är nämligen denna rättighet uteslutande beroende uppå för hvarje gång dertill af universitetets kansler beviljad tillstånd. Och ehuru anhållan derom ju alltid medför för den sökande särskilda utgifter, besvär och tidspillan, skulle förhållandet dock i det stora hela icke vara af så stor vikt, om detta tillstånd alltid kunde erhållas, der inga särskilda skäl för vägran föreläge. Men nu har erfarenheten visat,

att det är mycket osäkert, huruvida ett dylikt tillstånd beviljas eller icke. Ty lika lätt som att detta sker, kan äfven motsatsen inträffa, och att den sökande således får lof att stå utanför högskolan. Hon har undangjort en lång och dyr studiekurs, förberedt sig på att kunna fortsätta densamma och att komma i åtnjutande af de företräden och rättigheter, som inträde vid universitetet erbjuder, och nu ser hon vägen stängd för sig. Åren 1870 och 1871 hade åt fröknarne Maria Tschetschulin och Emma Åström, på af universitetskonsistorium gifvet förord, beviljats tillstånd att, utan hinder af deras kön, vinna inträde vid universitetet med deraf följande åligganden och rättigheter. Detta naturligtvis sedan de aflagt behöriga kunskapsprof. Men några år senare lydte utslaget på dylika ansöknin- gar helt annorlunda. Det var åter tvänne unga kvinnor, för hvilka samma tillstånd begärdes, och åtföljdes detta äfven då af

konsistorii förord, men svaret blef en vägran. Om också sedermera återigen några ansökningar beviljats, står dock samma osäkra förhållande kvar, och ingen kvinna kan under sakernas nuvarande läge göra sina förstudier med lugnt hopp om att, sedan hon samlat erforderliga kunskaper, vinna tillträde till universitet. På initiativ af dåvarande rektor, professor Z. Topelius, ingick universitetets konsistorium i september 1878 till kansler med utförligt förslag till förändring af gällande förhållandet derhän, att kvinna likasom man måtte erkännas laglig rätt att efter aflagda kunskapsprof få tillträde till universitetet och blifva delaktig af hvad denna rättighet erbjuder manliga studerande. Men denna konsistorii hemställan har icke ledt till någon åtgärd.

Sedan prof. Runeberg vid föreläggandet af petitionen för ståndet framhållit ofvannämnda fakta och med stöd af desamma motiverat sin anhållan, anförde han några utdrag ur prof. Topelii yttrande vid tillfället, då frågan uti konsistorium var före, och jag återgifver här utdraget:

»Frågan om kvinnans inträde vid universitetet gäller sjelfva den grundtanke, hvarpå den moderna kulturen och vårt lands undervisningsverk äro byggda, nämligen allas lika rätt till förvärfvande af kunskaper. Grundsatsen är så klar, och kvinnans rätt till den högsta utbildning samhället kan erbjuda så sjelffallen, att hennes uteslutande härintills endast kan tillskrifvas samma traditionella fördomar, hvilka utestängt henne från den lika arfsrätten och rätt att vid myndig ålder förvalta sin egendom — — ett sådant underkännande blir för hvar dag mera en anakronism, icke blott därför, att rättsmedvetandet i denna fråga uttalar sig allt tydligare i Europas kulturländer, utan särskildt därför, att samhället och seden — äfven seden — uti vårt land allaredan in praxi besvarat frågan till kvinnans fördel. Sedan mer än 30 år har hon inträdt i statstjänst som lärarinna, sedan 15 eller 20 år är hon anställd vid posten, telegrafn och särskilda embetsverk, der hennes biträde befunnits lämpligt och gagneligt, för att ej tala om hennes länge anlitade medverkan såsom vaccinatris och accoucheuse vid läkarevården. Medan samhället sålunda anlitar

flere hundrade kvinnors biträde i befattningar, hvilka om de än icke förutsätta eller fordra universitetsstudier, dock alltid böra erkännas hafva gagn af en högre teoretisk underbyggnad, måste det väl anses som en sällsam inkonsekvens att samtidigt utestänga kvinnan från universitetet. Hennes inträde der är icke ett tidens hugskott, det är länge förberedt, och man har redan länge sett henne såsom åhörarinna i auditorierna.»

Petitionären erinrade ännu, att om än det blefve ett mindre antal kvinnor, som skulle begagna sig af den ifrågavarande rättigheten, dock såväl rättvisa som universitetets rätt förstädda fördel kräfde, att en sådan rättighet icke förvägras dem som vilja göra bruk deraf. Klämman i petitionen lydde: »Att kvinna må vid kejsersliga Alexanders Universitetet såsom studerande vinna inträde under enahanda villkor samt med lika rättigheter och skyldigheter, som för personer af mankønet föreskrifne äro.»

En af ståndets äldste medlemmar, prosten Grönberg, var den förste, som begärde ordet och uttalade såsom sin önskan, att petitionen måtte läggas till handlingarne och icke föranleda till någon åtgärd från ståndets sida. Allt hvad man kunde tillåta kvinnor vore att åhöra föreläsningarne vid universitetet, och detta var dem ju icke förbjudet. Att följa med för sitt nöjes skull, det tillät talaren gerna. Men afsåge petitionen att bereda dem ett s. k. bröststudium, så framginge det ju ur Finlands statskalender, att vägen för kvinnan står öppen till statens tjänst och sold; eller med andra ord: för sin utkomst behöfde hon det icke. Gälde det åter att öppna vägen för djupare vetenskapliga studier, så ansåg talaren, att detta förbjöd sig sjelf genom naturhinder i kvinnans kroppsbildning. I alla fall äro åtskilliga af vetenskapens mysterier af en så farlig beskaffenhet, att det är helsosammare för kvinnan att vara i okunnighet om dem. Prosten hade sig nämligen bekant en särdeles framstående egenskap hos henne i jemförelse med mannen, och denna egenskap hette nyfikenhet. Denna kunde föranleda henne till rätt farliga experimenter, om hon blefve invigd uti hvarjehanda teoretiska mysterier, hvilka åtminstone stundom kunna

vara idel hypoteser. För öfrigt ville talaren här tillämpa ordspråket »vestigia terrent» och tillägga »et quidem terreant», — hvilket lærer betydga ungefär det samma som »brändt barn skyr elden», och »må det så göra.» Det var ju kunskapens träd, som var för kvinnan anledningen till hennes första fall, hvaraf nu hela vårt slägte lider; och dessa betänkliga följder neutraliseras icke genom Lucifers intalan. Dessa hr. prostens ord påminna mig om Fredrika Bremers ungdomstvivvel, af hvilka några gälde just fallet i paradiset. Om det verkligen var synd för kvinnan att begära och taga af kunskapsträdet, då vore Fredrika en stor synderska, det kände hon, ty hon önskade icke allenast taga själf, utan hon ville äfven leda hela sitt kön dertill. — Men beträdde kvinnan den anvisade vägen, så ansåg talaren vara att befara att, medan hon prydde sig med fåfänglighetens glitter, hon förbisåge kvinnans rätta prydnad, som är den fördolda människan i hjertat utan vank, med saktmodig och stilla anda.

Herr prostens sista ord läto förstå, att han hyste den föreställningen, att det vore blott för att skaffa sig prydnader, som kvinnan önskade sig kunskaper och nu särskildt tillträde till universitetet; och afsigten i och för sig syntes han icke heller ogilla; prydnader skall hon hafva, men de böra vara fördolda.

Den andre talarens, normallicei-rector A. Kihlmans åsigt gick ut på att söka framvisa ohållbarheten af de tvänne skäl, på hvilka petitionen enligt hans åsigt grundade sig: 1) rättvisa och 2) universitetets egen fördel. Af dessa upptog hr. K. först det senare, menande att universitetets egen fördel bestod deruti, att det hade tillräckligt lärlingar, villiga att emottaga lärdom. Endast i det fallet att manliga lärlingar saknades och lärarekrafter funnes, ansåg han, att en åtgärd, sådan som den af petitionären föreslagna, fordrades. Ty i sådant fall kunde universitetet behöfva en förstärkning af kvinliga kunskapssökare. Men då statistiken visade en ständigt tilltagande progression, och antalet af studerande redan nu var så stort, att mången fosterlandsvän med oro frågade sig, hvar alla dessa studenter skola finna en deras bildning motsvarande

verksamhets-sfer och en afföning, som motsvarade deras genom bildningen framkallade större behof, så vore universitetets fördel i det afseendet tillgodosedd, och derigenom ansåg talaren det ena af petitionärens skäl vara kullkastadt.

Härefter gällde det för hr. K. att bortresonnera det andra skälet, hvarpå petitionen grundade sig, *rättvisan*, och härvid framkom talaren med ett påstående, som ingalunda är nytt, men som sällan förfelat sin verkan, det nämligen att *rättvisan* icke består deruti, att alla skola hafva samma rättigheter, utan deruti att Skaparens vilja sker. Det lærer väl ingen förneka, att der Skaparens vilja sker, der sker rättvisa; och kan man således blott få människorna att tro, att det är Hans vilja, som ligger till grund för det ena eller det andra förhållandet, hvori någon söker åstadkomma förändring, så har man visserligen vunnit sin afsigt att bibehålla detta förhållande, det samma må sedan vara stridande emot det menskliga förnuftets uppfattning af rättvisa så mycket det vill. Säg blott med en allvarsam min åt folk, att Skaparen har så velat, så böja de sig genast, utan att våga taga förnuft och tanke till hjelp för att utreda, huruvida det kan vara möjligt eller icke, att Hans vilja är den eller den. — Men hur ville nu den nämnde talaren bevisa, att uti ifrågavarande fall sakernas nuvarande läge är i större öfverensstämmelse med Skaparens vilja och således med *rättvisan*, än om det blefve sådant, hvartill petitionen syftar: att kvinna skulle hafva rättigheten att vara inskrifven vid universitetet med åtnjutande af samma förmåner som manliga studerande? Då olika anlag och gåfvor äro af naturen nedlagda i olika varelser, säger hr. K., så må dessa olika varelser ha rättighet att utbilda sig i enlighet med sina olika anlag. Och då enligt hans mening vissa slag af verksamhet äro i allmänhet mer passande för mannen än för kvinnan och tvärtom, så ville han till en början utreda, i hvilket förhållande de menskligt kvinliga anlagen stode till universitetsbildningen. Universitetet ansåg han ha tvänne uppgifter: den ena att vara vetenskapens och den högsta bildningens representant; den andra att uppfostra de

vid universitetet inträdande generationerna till skickliga tjänare i vetenskapens, statens och kyrkans tjänst. Vilja kvinnorna tillägna sig vetenskapens högsta resultat och derigenom fylla ett bildningsbehof, så stå ju universitetets bibliotek och föreläsningar dem till buds. Bildningsbehofvet kunna de sålunda tillfredsställa. Och det hade talaren ingenting emot. Funnes det åter fruntimmer, som icke voro nöjda med detta, utan ville undergå studentexamen, så vore orsaken dertill visst den, att de veta sig derigenom blifva berättigade till att taga vidare examina vid särskilda fakulteter och sålunda kompetenta till mångahanda embeten inom skolan, förvaltningen, lagskipningen, helsovården och möjligen också inom kyrkan. Och icke talade hr. K. någonting om, att han skulle vara emot det heller. Men då nu en gång faktum var sådant, att dessa platser icke stodo öppna för kvinnan, så ansåg talaren, att man först borde petitionera om en lag, som bestämde hvilka verksamhetsfält borde öppnas för den kvinliga studenten. Det var ingalunda rättvist mot henne, att såsom petitionären gjort begära endast rättighet för henne att taga examina och sedan lemna henne med hennes pappersmeriter åt sitt öde. Tvärtom skulle man genom reformen skapa missnöjda kvinnor, de der hade skäl att klaga öfver orättvisa, lockade som de blefve att beträda en ny bana, hvilken de likväl slutligen funne stängd för sig. Sålunda var icke heller rättvisans skäl härvidlag hållbart, utan hvad petitionären kallade rättvisa vore tvärtom orättvisa. Och då talaren ansåg sig nu ha visat ohållbarheten af de tvänne skäl, hvaruppå petitionen grundade sig, afstyrkte han densammas remiss till utskott.

Att naturen så begäfvat en del kvinnor, att de kunde vara lämpliga att sköta tjänster, som hittills bekläds endast af män, erkände hr. K., men dessa kvinnor vore undantag, och lagar stiftades icke för undantagen, sade han. Likväl vore det kanske skäl, att ifall petitionen förkastades, man skulle i protokollet uttala som en förhoppning, att styrelsen äfven utan särskild petition ville medgifva kvinnor tillstånd att taga studentexamen, om synnerliga skäl icke talade för motsatsen.

I motsatt riktning uppträdde derefter flere talare: prostarne Pettersson, Rosengren, Järvinen samt professor Donner, hvilka ansågo den förändring af lag, hvar till petitionen syftade, vara med rättvisa och billighet så öfverensstämmande, att allraminst det stånd, der frågan väckts, borde låta densamma förfalla. Hr. Pettersson framhöll, hurusom det motstånd kvinnans mest berättigade fordran rönt från deras sida, som borde vara de första att medverka till en lösning af den viktiga frågan, var en af orsakerna till den vrångbild af kvinnan, som en öfverdrifven emancipationsifver framkallat. Prosten Rosengren menade, att det misstroende och motstånd, som så allmänt för sports, då det varit fråga om kvinnans rättigheter, var en följd af vanan att se kvinnan intaga en underordnad ställning utom hemmet. Lika opassande som österländingen anser det vara, att kvinnan går obeslöjad på gatan, lika opassande anse vi vara för henne hvarje offentlig verksamhet, och kanske med samma skäl, sade han.

Man borde dock beakta det tillskott i arbetskrafter, som genom kvinnofrågans rätta lösning skulle tillföras hela folket. Att först petitionera om rättighet för kvinnan att tillträda embeten, vore att blicka allt för långt in uti framtiden, och dessutom är den sämsta vägen för petitionären att göra alltför noggranna bestämmingar. Det är orätt att stänga porten till erhållandet af många platser, der t. ex. de ogifta kvinnorna kunde med fördel verka i samhället. Man må låta mannen och kvinnan härvidlag fritt konkurrera. Af hr. Järvinen påpekades, att då kvinnan söker inträde vid universitetet, så måste man förutsätta, att hon sjelf vet, hvar till hon ämnar använda den kunskap hon vid universitetet kan inhemta, och det finnes derföre intet förnuftigt skäl att vägra henne denna rätt. Hafva vi engång kvinnor med vetenskaplig bildning, så hafva vi nog äfven platser, der de kunna verka till nytta för samhället.

Prof. Runeberg begärde nu ordet och bemötte hr. Kihlman, framhållande att dennes utläggning af petitionens ord: »universitetets rättförstadda fördel» stode

i ett mycket aflägsset samband med sjelfva frågan, samt att rättvisan här består uti att icke förvägra den, som har förmåga och lust att studera, att göra det. De skrankor, som petitionen afsåg att borttaga, voro sådana, som voro uppställda af lagen och icke af naturen; och petitionen kunde derföre ingalunda anses vara revolutionär och syftande att omstörta mannens och kvinnans ställning i naturen, såsom man velat antaga. Begäfringen är olika hos kvinnor likasom hos män, och det vore orätt att på förhand uppställa en teori och sålunda skära alla öfver en kam, utan att lemna möjlighet för dem, som icke passa in på teorien, att äfven lefva och verka hvad de efter sin natur kunna.

Hvem kan läsa i människohjertan; men man har uttalat såsom en förmodan, att om omröstningen hade försiggått efter afgifvande af hittills anförda yttranden, skulle petitionen gått igenom. Men nu begärdes ordet af biskopen, f. d. teologie professor G. Johansson, en man på 40 år, som uttalade ungefär följande: Kvinnobildning är vigtig för kvinna som för man, men kvinnobildning är ej detsamma som bildning för män. Inte bör studenttyran eller lagerkransen vara idealet för fruntimmersskoleleven. Och då petitionen väcker till lif sträfvet efter detta ideal, så är den ej af ofarlig beskaffenhet. Må man inte gå och upphäfva den af könsskilnaden betingade olikheten i uppfostran! Universitetets lärosalar stå öppna för enhvar, men en sak är, om kvinnan sitter der som ordinarie student, en annan, om blott som åhörare. Vi ha ju inte något kvinnolyceum, som kan förbereda till universitetet; och icke ansåg biskopen ett dylikt vara önskligt. Men universitetets fördel fordrar af sina alumner tillräcklig förberedelse, och om de icke hafva denna, så skulle det väl gå hos oss såsom annorstädes, att examinatorena af ridderlighet skulle rätta sina fordringar efter examinanden. Derföre vore det ej till universitetets fördel, om kvinnan på grund af lagbud inskrefves vid universitetet i likhet med student af mankön. Härpå tog biskopen en öfverblick af kvinnorörelsen i sin helhet. Den, som står på kristendomens grund, ser med sorg på den nuvarande kvinnoemancipa-

tionen. Det finnes missförhållanden i kvinnans ställning, isynnerhet deruti att den ogifta kvinnan saknar lämpligt arbete för sin existens, och detta bör afhjelpas, medgaf talaren. Men kärnan i den nuvarande kvinnorörelsen innebär ett afvikande från kristendomens grunder. Kvinnan är inte nöjd med den ställning, i hvilken kristendomen och naturens ordning satt henne, hon vill ut, bestiga samhällets och det offentliga lifvets arbetsfält. Hon vill ha makt och ära. — Och allt detta har kristendomen och naturen nekat henne.

— — — — Huru skulle kvinnan stå ut med det tunga arbetet i politikens och samhällets tjenst, då samvetsgranna män vilja duka under. — — — Männens bildning har redan gått för långt i ensidig specialisering. Man inplanter hos barnet och ynglingen ett kvantum af vetande, och viljan, som dock är människans inre drifkraft, lemnas öde och samvetet tages ej heller ofta till tals. Vi uppfostra af gossen en vetandets man, men den egentliga människan förädlas derigenom inte, den egentliga naturen stärkes ej. Och när mannen sedan kommer ut i lifvets kamp, menar hr J., så dukar han under för de första frestelserna, ty han var ej uppfostrad för lifvet, utan för vetandet. Bättre ha följderna af det manliga könets rättigheter till vetenskaplig bildning icke blifvit. Och det är således en lycka, en stor lycka, att kvinnan ej ännu kommit så långt; men kvinnorörelsen vill föra henne dit, och derföre är den förderlig. Man borde icke föra kvinnorna in på den nuvarande bildningens stråt, ty den är full af skeppsbrott, och kvinnorna drabbas der af samma öde som männen.

Herr biskopen önskade egentligen icke, att universitetet skulle stängas för de kvinnor, som hafva fallenhet och specialförmåga att gifva sig ut på vetenskapens fält och önska tillträde vid universitetet, men han ville icke, att deras inträde der skulle genom lag medgifvas, ty då blefve det en regelbundenhet i stället för undantag. Och såsom undantag bör det betraktas, att en kvinna vill till högskolan. Ett allmänt lagbud skulle locka dit kvinpor, äfven dem som ej hafva

tillräcklig fallenhet för eller förmåga till studier. Man har i kvinnofrågan upptändt så stark eld, att man ej bör gifva den mer näring. Herr biskopen föreslog, att petitionen måtte läggas till handlingarne.*

Sedan pedagogie professor Perander tagit petitionen i försvar och framhållit behovet af att bereda tillfälle för kvinnor, hvilka äro hänvisade att på egen hand söka sin utkomst, att blifva försedda med alla de hjälpmedel den vetenskapliga bildningen kan erbjuda, och prosten Hjelt afstyrkt petitionens remiss till utskott, skred ståndet till omröstning, hvarvid motståndarne till reformen segrade, och petitionen föll igenom med 19 röster emot 16, som afgåfvos för densamma hänskjutande till utskott.

Man påstår, att ståndet sjelft förvånades öfver resultatet, ty man och man emellan lärer man före diskussionen hafva ansett troligt, att petitionen skulle finna behörigt understöd. Jag för min del tror, att kommer frågan upp en gång till, så skall vårt aktade prestestånd bereda densamma ett bättre öde än denna gång.

N.

Ångest.

Mången gång, då vinternatten
Med sitt dunkel rummet täckt,
Upp ur blytung sömn jag spritter
Ut af onda drömmar väckt.
Skälfvande och skygt jag stirrar
In i skuggverld, obekant.
Feberjagadt tanke hisnar
Som vid dunkelt bråddjups kant.

Hjertat, dödsbeklämt af oro,
Plågas ut af rädlans gadd.
Som ett asplöf kroppen darrar
Under skrynkladt täckes vadd.
Fasans ångestskri, det vilda,
Hämmadt dväljs i hopsnörd gom.
Konvulsiviskt knyts fingrar
Mot en rymd, som rufvar tom.

* Jag skall en annan gång återkomma till ett annat yttrande af biskop Johansson, äfven det i kvinnoosaken.

Är den ångest, som mig griper,
Minne af förgångna dar,
Ärfdt från far till son från tider,
Då ej nattorn fridlyst var,
Tid då lyckta lås och riglar
Slogos in af vildsint hand,
Och massakern Gettot väckte
Med sitt blodbad och sin brand?

Är det ångest att i mörkret
Skåda få med hemska drag
Hvarje tanke, som jag tänkte,
Då min själ var slapp och svag,
Att kring ensligt läger varna
Lefvande den drömbildshär,
Som min trånad en gång skapat
Uti sjukligt, stygt begär?

Är det ångest, att i natten
Sömnens stumma, blinda makt
Hjelplost vanvetts handklofslänkar
Kring min hjernas tankar lagt,
Att min varelse re'n tagit
Något ut af däreus skick,
Och jag ut i dunklet stirrar
Med en stel och själlös blick?

Så jag skälfver för en ångslan,
Hvilkens grund ej är mig klar.
Borrar tinningar, som värka,
In i svettdränk't örngottsvar.
Fasans ångestskri, det vilda,
Hämmadt dväljs i hopsnörd gom,
Konvulsiviskt knyts fingrar
Mot en rymd, som rufvar tom.

Oscar Leverlin.

Patron Turkéns höstgille.

En bit folkhumor, återgifven

af
Ave.

Är der någon bland er, godt folk, som vet, hur galet det spel de af vid Patron Turkéns höstgille i hina åren? Jaså, om

ingen annan vet det, så har jag, gu', ordning på redligheten, för Humla-Hana, som var bestämd dit som tallrikslickare och upptvatterska, har sjelf lagt ut det för mig.

Ja, ni veta, att Per Turk är grymt rik nu, kallar sig Turkén, för att liksom sätta adelskap på öknamnet, och låter skälla sig för patron. Det kom alltihop på honom liksom det kom på hin karingen, som sprang hem från kyrkan för att kyssa sin gubbe, som hon inte hade kysst på tjugo år, för se, Turkén vann ju en jästans hop pengar på lotteriet och blef herreman samma dag, kan en väl begripa.

Derför kunde han inte längre göra höstgille åt folk, utan fick skrapa ihop de som bättre äro, förstås. Någon kvinna har han ej längre, det arma skrofvat, därför borde en inte lasta hans regemente; men då det bara är eveli högfärd och icke en bit annat, som gör att han inte tar sin husmamsell, som är redigt född och uppfödd i hatt och kappa, efter hvad hon sjelf slår sig i backen på, så är det lika godt till det tjocka patronköket, en skulle inte så illa säga om sin köttsliga nästa.

Nå, nu hade han låtit sin dräng dra på sig ett par kaserade husarbyxor, och husmamsellen satte ett rött band — somliga sade, att hon tappat maken till det — kring drängauslingens söndagsmössa, och så skulle han ut och ge kort, ett på hvart ställe, liksom när en ger till kille. Men der stod på latin att läsa på dessa kort, att den, som fick ett af dem, gjorde patron Turkén en stor ära, om han ville komma och äta hans goda föda. Den nye handelsmannen vid krogen, han, som alltid ger pigorna två i tillgift, fick ett kort, krögaren fick ett, hans tjocka »mora» ett, klockaren och hans fru fingo hvar sitt, mjölnaren Vingfält, vi kalla'n, och hans kvinna, som är ett jädrans fint herrskap, fingo också trumf af samma gifning, och som der var ett par kort öfver i leken, när alla andra fått, så fick Per nämde man ett och hans mora ett; sedan var det »slut med hvisslan,» som hin mannen sa', när han skar läppen af sig.

Det var ämnadt, att drängen skulle passa upp vid bordet i husarbyxorna och det öfriga leberiet, men det osade nog för starkt af ök och andra skapade kreatur,

och dertill hade Jesper sjelf en led vana att köra tummarne ned i rätterna, när han skulle göra betjentprof för Turkén dagen före kalaset, så det försöket gick i höjden på samma sätt som hin gubbens höna, som flög ner i smörtjärnan.

Då måste Jesper krypa ur leberiet och gaffla till kyrkobygnad och hemta Pistolbössan, han Puffert, ni förstå, som alltid är vice värd för det högre melangtärbefälet på lägret och kan så heljars bra duka ett bord, så att det ser ut som en paradiskalvhage, om der än är smal-Hans i grytorna. Nu skulle han spaliera hela Turkéns gillesremedja, så det skulle bli rent af öfverkungligt.

»Nej, detta får jag glo på, om så blierna trilla ur pannan på mej!» hade Humla-Hana sagt, när Pistolbössan gillesdagen drog på sig en sådan der en herreroock, som skyler bra nog på eftermiddagen, men har ingenting att hänga framme på förmiddagen, och när han satte lösförhäng för bröstet och en usali smal krage kring halsen, då hade hon slagit sig på båda sina knä, sa' hon, och skrickat eller, finare sagdt, skrajat högt i vädret och lofvat sig sjelf och pigorna, att hon skulle med egna ögon se, hur allt detta skulle barka af.

»In med sig bara, Turkén! Nixa sej in bara och låtsa som det regna! Jag spalierar civilt hela emottagningen, och när jag slår upp dörren och ropar ut gästens namn och kalatär, så bara bockar patronen sig utan vidare papisterier och låtsar som han aldrig väntade någon lefvande själ», ordinerade Puffert. Och Turkén han drössade in.

I det samma kommo gästerna, och der syntes ingen värd på gården för att be dem välkomna; men Pufferten stod på trappan och bockade sig, så de der långa skörten vippade som stjertfjädrarne på en stursk hane.

»Är Per mindre helsosam?» frågade handlaren, som är en sjuttans karl till att kunna lägga sina ord väl.

»Herr patron P. Turkén skall hafva äran emottaga sina ärade gäster i salongen», svarade Pufferten.

»Haur ska han ta emot oss?» sporde mjölnarefrun.

»Han skall ha äran i salongen.»

»Tillåt, min nådiga, att jag tager kappan och den nye vackre hatten!»

»Väck, fluga, från min hustru, stå ente och fiddra henne under hakan, sådant kan jag göra sjelf!» brummade Vingfält, som är så sjarlu om sin kvinna, så ingen karl får näsa opp för'en.

Så for Puffert fram till nämдемanskan och ville i sin förfimring rifva silkehalsduken från bröstet på henne, men der fick han öfver fingrarne, så han i blinken stod på ett ben och körde hela näfven i munnen.

»Jag tror Pufferten redan är laddad,» presenterade nämдемannen, och de andra karlarne menade det samma, medan alla fruntimmerna dängde till honom så snart han ville röra vid en af dem. Der var ett allo och väsen i förstugan, som om der hölls redigt storkoting, och Pufferten fick skuld för att vara både venstersnodd och högervriden, då klockarens anlande i detsamma.

»Bevars, så förnämt!» sade frun, nog så förnöjd, när Pufferten flög mot henne och började fiddra och trefva på hennes kappspanne. Och om ni vill tro mig eller låta bli, så är det eveli sanning, att hon stod rak som en humlestång och lät den galne ogifte Pufferten dra af henne, ända tills hon stod blott och bar som Gud hade skapat henne kring skuldrorna, och ärmarne hade han visst slitet ur klädningen, för ärmarne voro nakna ända upp till axlarna, det är nä gu' ingen ljuga.

Och ändå stod det arna klockarefäet och såg ut som dagen skrider, kom igen i morgon kväll, som en säger. Ja, det fåralåret stod sjelf och väntade, tills Pufferten hjälpte honom af med yttertröjan.

»Tvi för droen!» trulkade nämдемans mor. »Skall det vara sådant, som folk kallar lärd bildning?» Och alla de andra kvinnorna fnöso åt klockerskan värre än kattor åt het välling.

»Dörren är låst, ska vi hålla gille i förstugan,» frågade en af karlarne.

»Sällan när Puffert är både vice värd och kammarbetjent för bildade herrskaper,» svarar då Puffert, som är en ren dåker till att kunna pika fint. Och så slängde han upp dörren, så det sjöng efter det, stälde sig på tröskeln, liksom då en märker får, som skall på bete, och slapp blott in en gäst i sänder, i det han gaf hals, som om han varit en ren domsbasunengel: »Herr mjölnarefabrikör Vingfält — ursäktat,

herr Vinfjell! Herr organisten och klockaren Eleson med gemäll!» — Ja, såder gick tosingen på, som om alla gästerna skulle mönstras till beväringsspojkar. Och ni kan tro, att Humla-Hanan hade roligt, der hon stod i vrån vid vindstrappan bakom Turkéns nya vargskinnspels, som husmamsellen hängt fram för att skaffa patronen mera respekt hos gästerna. Hana kunde der se, hur Turkén bockade och nickade, som om han förlorat sitt målföre.

»Han är nog mindre vissvetande; penningarna har slagit sig på hjernan,» hviskade alla fruntimmerna, utom den bara klockarfrun, som såg nog så förnöjd ut.

»Per är antingen på hurren liksom Pistolpufferten, eller också vill han drifva hommer med oss,» säger mjölnaren tyst till de andra karlarne.

»Nej, han är, min sjart, hospitaltosig! Se bara, han har styrt ut sig till skata liksom Puffert, för vi ska se hans nya guldurkedja. Titta bara, hur konstig han ser ut, der han står och hör på klockarens krusadoller!» svarar då handlaren. »Varen inte rädda,» lägger han till ännu tystare, »jag har alltid ett par goda linestumpar i fickan, så vi kunna binda honom, om det behöfs!»

I samma vefva skalar Humla-Hanan genom salen för att kunna gömma sig i den lille handkammarn, ni veta, der Pufferten hade satt in vinflaskorna, och der dörren stod öppen.

»Nej, se, god dag, Hana, är du här!» ropade då nämдемanskan, själaförnöjd öfver att se en klok person i huset, och de andra kvinnorna tränga sig fram för att så tyst höra sig före, om Per Turk hade blifvit mellankalkonsk i hufvudknoppen efter den stora vinsten.

Detta märker den bara klockarfrun; hon nappar Pufferten i frackflankorna, bäst som han ränner omkring bordet och lägger lotterilappar med gästernas namn på tallrikarne jämte en skrifven lista på hvad de skulle få till lifs, för det de ej skulle sprängäta af de första rätterna, kan en tro.

Pufferten åstad värre än han fått en träsko full med torfglöder i bakfickan, tar Hana i vingen och skäller henne för *domestik*, fast hvar och en vet, att Humla-Hana aldrig haft sådant eländigt stads-

botyg på sin kropp; der blef ett hurlomhej, för se, gästerna grälade på Puffert, och midt i detta regemente smiter Hana in i handkammaren. Eljes hade vi aldrig fått full redlighet på hela ståten.

»Herrarne behaga se hvilka damer, som kommit på hvar och ens lottsedel!» ropade nu patronen, sedan han hutat åt gästerna, så der blef skäligen tyst. Och så släpade han af med klockarfrun; klockaren kom ledande med husmamsellen, som i brådskan ränt från båda ärmarna i sitt svarta sidenlif, som åtminstone hade öfverdelen i behåll. Hon hade väl stått och rört i hop någon föda, när hon anackades af klockaren.

Der stodo nu de två paren och skändes värre än om de skulle vigas, och ingen af de andra fruntimmerna ville gå krokarm med andra karlar än sina egna män, hur den nye patronen än gormade och Pufferten försade på, och så fingo de till slut lof att gå som anständiga människor till bordet.

Och så for Pufferten fram och sköt Per Turk, klockerskan, hennes gemål, husmamsellen och så många, som ej försvarade sig, med stolar och allt intill bordet, som om det varit byråldor; men när han kom till nämдемanskan, var hon påpasslig och skrek: »Kom bara inte med några påskysslor, för jag låter inte en Puffert skjuta in mig som en gammal bordslåda! — Sådant spänn kan Puffert hålla med melangtären och ej med skickeligt folk!»

»Jo, kom och försök, lille Puffert, om han kan skjuta mig längre än jag sjelf vill!» ropade mjölnaren och spände fötterna mot bordsbenen, så faten dansade, för han kunde ju inte annat tänka, än att det var ett nytt sätt att pröfva styrka med hvarandra.

»Men kunnen I då inte begripa, god vänner, att jag vill, att allt skall gå *fint* till? Det skall hädanefter bli *ett* hus i socknen, der man äter förnämt, bara jag får mitt patronatus helt i ordning,» sade Turkén och knöt en salvet under hakan för att inte spilla mat framtill, der han inga rockskjört hade på fracken, den stollemajoren.

»Ja, låt oss nu först bara få något i kräfvan, så bli också vi förnäma,» sade den finurlige nämдемannen, småsmilande.

»Konstig bolljäng, som fransmannen sa' om risgröten!» trulkade handlaren, när han läste på listan, att middagen skulle börja med falsk sköldpaddsuppa.

»Nej, droen i mej, om de lura paddor i mej,» sade nämдемannen, »om de också klär hoppnadamerna i både sköld och hjälm!»

Men några af gästerna hade lurat ut, att supanmaten var kokt på slagtade kalfhufvuden och att soppan bara fått namnet, för att der skulle bli roligt vid bordet, som det lär brukas bland förnämt folk. Och här var också ett grin och allo, så Puffert tog en knif, slog i patronens glas och ropade: »Tyst, mitt ärade herrskap, tills vinet löser tungorna!» Och då blef skrottet ännu värre, men patronen, klockarfrun, klockaren och husmamsellen sutto stilla som träbockar och glodde som sprängda paddor.

»Per är inte riktig i kupolen, och de tre andra tosingarne äro rädda för honom,» sade handlaren, och så gaf man sig till att äta som hästar af nästa rätt, för ingen kunde vara säker, om Turkén ej stälde till arkiel, innan man kom till slutet på matlistan.

Men det gick skäligen bra, ända tills Pufferten kom med något på ett fat, och den födan var så dyrbar, att ingen af gästerna fick ta sjelf, utan Pufferten befalde dem hålla en sked under, så skulle han ge dem ett stycke hvar.

»Är du rysk i hättan, karl!» ropade mjölnaren högt i vädret, när turen kom till honom. »Tror du inte, att jag och min hustru förstå att ta mat som folk, utan att du skall dela bitarne till oss!» Och så slog han undan Puffertens sked och tog tre stycken, bara på kif. Men nämдемanskan tog ej en smula af rätten, för se hon förstod, att den ej var dem väl unnad.

Men om jag nu förtäljer det sista spektaklet, så tror ni, att Humla-Hanan lögnat, men dagens sanning är det.

Husmamsellen och Puffert hade på något illmarigt sätt gömt is i en stor kaka, och det lär brukas mycket ibland förnämt folk, der man vid sådana gillan tar löständer på sig. Men här, der ingen hade nys om sådant spektakel, tog man för sig så pass der kunde få rum på de eländigt små fixertallärkarne, di kalla't, för det

såg godt ut, kan veta. — Och så hugg man i sig. — Men, du lefvande tid, sådant arkeli der blef vid bordet! Sjelfva patronen gaf till ett vrål som den värste tjur, för han har mask i tänderna. Vingfält hväste som en snok, liksom många af de andra; nämдемanskan grät strida tårar, så illa värkte det i hennes dåliga kindtand, och då nämдемannen, som hade tänder att bita istappar med, såg sin kvinna lida så svårt, tog han en bra klick af smaten och dängde den i snaggen på Pufferten, och husmamsellen skulle haft maken till välfägnaden af Vingfält, men den klicken råkade klockerskan, der hon satt och knejsade värre än en betslad gåskarl, och som hon fick snöbollen rakt på strupen, så kan en sjelf tänka, hvar den gled hän på den bara stackarn, och hon gaf till ett hvin värre än en klämd spädgris.

Men Pufferten försäkrade högt och dyrt, att detta hörde till ett finare gille och kallades *de sere't*. Ja, gu' finge de *se'et*; men *känna't*, det var värre!

»Bär in kopparne, så vi komma från detta elände!» tjöt husmamsellen, som fått en bra portion grälkaka till lifs af patronen, som tyckte att han borde fått veta af, att der skulle drifvas sådan kommers, så han kunde aktat sina egna tänder, hur det än mände gå med gästernas.

Så klef Puffert in med stora tekoppar på en bricka och bjöd först klockerskan och sedan de andra, och ni må tro det eller ej, men det var min lif baraste varmt vatten, inte en smula kanel var der i det en gång.

Klockerskan köbbade det i sig som en kalf, och det rallade styggt i halsen på henne, när hon sökte svälja det; men så med ett ger hon alltihop ifrån sig i koppen; det var vackert! Och de andra — ja, en kan inte tala om, hur det gick med *dem*, när de sågo klockerskans ofärd. Nämдемannen var den ende i laget, som stod sig, för se, han var inte född i Dummedal. Han slog ett glas starkt i vatt-net, så det blef likasom till gök eller toddy, och så ropade han:

»Skål, Puffert! Du är en sablarnes rolig uppskojare, men denne gången lurade du ej Per nämдемan!»

»Tafflen är slut!» sade Pistolpufferten så oskyldigt, som om han i hela sin tid

varit okunnig i alla hyss, den spektakel-makaren. Och så torkade han af Turkéns nye väst, som farit bra illa.

Men icke nog med alla de andra påhitten, rycker så den galne Pufferten stolen undan, just som patronen reser sig upp, så han håller på att slå extra med benen i vädret. På samma sätt går det hela den raden, för Pufferten nappade stolarne, innan herrskapen hunno så mycket som hass en gång. Men vid andra sidan om bordet stod nämдемansmoran med stolen i näfven och skrek:

»Det var då en heljarps karl, som inte slutar, förrän han rent får stolarne i skallen!»

Och hon gaf honom en studsare med stolbenet, så han drattar öfver ända. Han till att svärja och skälla. Vingfält for på honom, och då tandvärken inte hade satt sig hos patronen, blef han också galen i hättan på Pufferten, så der nära blifvit helt slagsmål, om inte klockaren gifvit sig till att ringa med en liten slädbjellra, som stod på bordet. Då blef der skickeligt tyst, så klockaren kunde hålla ett tal och gå i borgen för, att allt var som det skulle vara, och att det var justament ett sådant gille, som kungen brukade göra för riksdagsmännen, och att der var mer än en af dem, som hållit på att slå extra med bakbenen, men grinat lika mildt mot de kunglige pufferterna eller, som en säger, lakejerna för det.

»Ja, det kan vara godt och väl för dem, som äro klädda derefter!» trulkade nämдемanskan, »men jag och min man kalasa helst med folk, som låter en stå på två ben; den, som vill, kan leka himmelsprätt med de store.»

Och så tog hon sin man med sig och gick hem, men ingen kan i denne dag få henne till att tro annat, än att hela Turkéns fina kalas var stältd på lur af Pistolpufferten för att drifva med den nye patronen och hans umgänge.

Drömme.

Op mod de skjær derude
skyller det store hav, —
her skyller mine drömme
over mit hverdagskav.

Ej findes skjær mer öde
end et hverdagskav;
jeg intet ved at ligne
ved mine drømmes hav!

Det bölger med roser röde,
det bryder i purpur og ild,
fra dybet lyder sange
om mer fryd, end der er til.

En gang som mangen anden
jeg greb min vandrestav,
jeg vilde ud og prøve,
hvad lykke Gud mig gav.

Nu har jeg kastet staven,
thi intet kom deraf —
end ejer jeg ej mere
end mine drømmes hav.

Her står jeg atter böjet
og lytter til dybets spil
og ser i de glitrende bölger
mer herlighed end der er til!

Alvilde Prydz.

Ett bref om böcker.

Januari 1886.

»Framåt» begär ett literaturbref. Men inte fins det någon literatur i januari, utan det blir i så fall att gå tillbaka till den snön, som föll i fjor, och söka upp ett eller annat derur, — om man nämligen ej vill vända sig till den dramatiska diktningen, som just nu i januari visar det ena profvet på sin tillvaro efter det andra.

Jullitteraturen plägar gemenligen ej utmärka sig för något högre literärt värde. Debutnoveller, historiska romaner med krigande folk utanpå omslagsvignetten, barnböcker och »versböcker». Och planschverk naturligtvis. Bland dessa sistnämnda fans kanske det mest intresseväckande af hvad jul-

disken hade att bjuda på, men till literaturren få ju hvarken »Ateliervandringar» eller »Med pensel och penna» räknas.

Inte hade många svenska pennor, af de berättande, stämt möte till julen. Blef förrådet slut förra våren eller samla de till den nästa? Jag misstänker det senare, ehuru ej så mycket nytt bebådas i år som i fjor. Säker är man likväl icke.

Det yngsta Sverige skickade från Upsala ett par nya böcker. Johan Nordling och Alfred Lindkvist bjödo hvardera på sitt Opus III. Den förra hade samlat stoff till en hel roman, *Vera* kallad, herr Lindkvist till en rad noveller, skäligen torra och ointressanta. Men *Vera* var en fin bok, fin ej blott till ytan — elegant utstyrd, fastän tryckt med dessa universalbibliotekets fina stilar, som äro beräknade för ovanligt goda ögon. En sådan der bok, som vill ha en liten vald publik, men som flertalet läsare gäspar åt ljudeligt, därför att der händer ingenting. Men det är fint uppfattade detaljer ur en ung flickas uppväxtår, vi finna i *Vera*, och det är ovilkorligen en fin stilistisk förmåga, herr Nordling har. Men mera intresseväckande böra allt hans figurer vara. Och nog måste de råka ut för mera karaktärsbildande öden än att få nervfeber och dö, just då deras lefnads historia egentligen borde börja.

Med julböckerna kommo fru Kerfstedts nya noveller och fru Langes finska roman. *Kärlek och andra berättelser* bar ett allvarligt, nära nog torftigt yttre — innehållet af skiftande värde, som hvar bok för öfrigt af fru Kerfstedts hand, men många guldkorn gömda mellan bladen.

Fru Kerfstedt är långt ifrån utvecklad ännu, trots de femtio åren. Hon är rent af ovanligt ojämn; och nog gjorde hon bäst i att med större stränghet välja bland sina skizzer, innan hon samlade dem i bokform. Mild som hon är emot människorna, borde hon vara raka motsatsen, då det gäller henne sjelf.

Realist i den moderna meningen af detta ord är fru Kerfstedt knappast. Sällan träda hennes figurer fram med sådan klarhet, att vi se dem lifs lefvande för oss, tycka oss känna dem, som hade vi träffat dem ute i lifvet. Det är ofta overkligt och ofta ett teoretiserande snarare än en målning ur lifvet. Men det är *känt*, det bästa hon skrivit; det är ett ädelt hjerta, som klappar bakom orden, och det ligger mycket under den enk-

la berättelsen. Ger man ej sitt fulla erkännande åt *allt*, hvad fru Kerfstedt skrifvit, så ger man det så mycket mera helt, odeladt åt den karaktär, som diktat dessa skizzer.

Skizzer blir det oftast. Det konstnärliga fullbordandets konst tyckes ej ligga för fru Kerfstedt. Hon skrifver, som ämnena komma, fragmentariskt, skizzeradt. Och skrifver på ett sätt, som i all sin enkelhet väcker en mängd stämningar och minnen. Om man ej ser hennes figurer framför sig, så mana de i stället fram andra bilder — och många tankar. Och författarinnans mål är ju dermed vunnet. Hon vill påpeka en sak, och hon lyckas. Sätten kunna vara mångahanda.

På sjelfständig grund står fru Kerfstedt onekligen. Inte därför att hon ej sjunger med i de ungas kör — man behöfver eljes endast gifva »det unga Sverige» en släng och förklara det för en flock vettvillingar, så blir ens sjelfständiga ståndpunkt prisad — utan därför att hon har något att säga, något som är hennes eget och som hon måste tala ut. Så i hennes bästa skizzer. Ty hon liksom andra kan ibland skrifva, som det synes mest för att fylla ett par spalter i någon tidning, utan inre nödvändighet.

Från fru Kerfstedt till fru Lange är steget stort — hvilket ej hindrar, att de båda författarinnorna äro goda vänner och att deras sträfvan går åt samma håll. Fru Lange — vi skulle kanske kalla henne vid hennes sjelfvalda namn *Daniel Sten* — öfverraskade oss betydligt med sitt »*Sämre folk*». Hon hade förut endast skrifvit sina finska folkskildringar »från ödebygder och skär», strödda skizzer, rätt öjämna och rätt osofrade. Och hon hade skrifvit reseskizzer och spirituella kåserier »från Stockholms salonger» och äfven något ifrån Köpenhamns. Hennes »*Smaafolk*» läste man med nöje i somras i »*Tilskueren*», — det var två raskt skizzerade bilder ur fattigmans eller snarare ur fattigkvinnans lif. Enkelt och tilltalande. »*Sämre folk*» inledes af dessa båda utkast, men efter dem följer den egentliga historien, och det är en hel roman, som kan skrämna lifvet ur hederliga realistätare och som också fått sin dom från mera än ett håll. Föga underligt för öfrigt, ty berättelsen är ruskig.

Det är Nana, sedd i belysning af finska förhållanden, Nana, född i en stuga i Helsingfors skärgård i stället för i en gränd i Montmartre kvarteret, Nana, osminkad, försköнад, en vacker, käck flicka, som aldrig kom-

mer att tänka på att hon skulle kunna strida emot sin dåliga natur, utan som med lust och fröjd vet att njuta af ögonblicket, orädd för den framtid, hon aldrig tänker på. En bild ur lifvet, helt säkert, men en person, som liar intet försonande och som endast och allenast kan vinnas åter till ett dygdigt lefverne medelst — käppen. Omslaget, den hederlige fästmannens ankomst till Moskwa, flickans afstraffning och hennes derpå följande undergifvenhet är kanske finskt, det förefaller åtminstone så, och möjligt är nog, att en och annan Magdalena låtit så slående argument inverka på sig. Att uppträdet har en vämjelig verkan är säkert.

Det lär väl ingen påstå, att berättelsen är skriven utan talang. Djupare karaktärsteckning fins väl ej der, men lif och fart dess mera. Och bilderna ur en finsk petersburgs-societet äro roliga och karaktäristiska, ehuru ej fria från elakhet. Det som mest röjer nybörjaren, är formen, som är osäker. *Daniel Sten* beherskar ej det språk, hon skrifver på, och äfven om en och annan rättelse göres i hennes manuskript af någon vänlig hand, så märka likväl skarpa ögon hvad som fattas: konstnärlighet i öfverarbetandet, i den sista polityren.

Om julens »versböcker» är ej mycket att säga. De svenska författarinnor, som utskickat lyriska diktsamlingar, hade alls intet nytt att bjuda på. Det var endast finnen *Karl Tavaststjerna*, som kom med någon originalitet. Hans »*Nya Vers*» väckte dock flera och skarpare invändningar än hans debutsamling. En svensk allmänhet kan ej tåla denna ovenska form, dessa vändningar, vågade rim och mer än vågade uttryck, som allt för tydligt påvisa författarens oförmåga att uttrycka sig på det språk, han diktar på. Men skrifver man författarens språk på hans finska nationalitets räkning, och medgifver man att innehållet är för mer än formen, så kan man ej stanna utan intresse för herr Tavaststjernas »vers», äfven om man ej känner sig särdeles tilltalad af på långt när alla.

Att det är två hela romaner, den finske skalden satt sig före att berätta i en följd af episoder, stämningstycken, är ju i och för sig originelt nog, — Bååth gjorde samaledes en gång, som vi minnas, och lyckades förträffligt. Om den bundna formen är fullt lämplig — i synnerhet då hela berättelsen sönderdelas i stämningar — att skildra ett sjäslif, lemna jag derhän, — för

min del tror jag den frestar till att kringgå det hufvudsakliga och öfverskyla luckor och brister i karaktärsutvecklingen. Det beror ju för öfrigt alldeles på, huru det göres, om man får anse diktsättet lämpligt eller ej. Den som lyckas har ju rätt.

Det fins flera nätta och friska detaljer i dessa båda kvinnohistorier, och i den andra i ordningen — »Fågelfri der ute i världen» — äro flera stycken ej blott stämmingsfulla, utan preglade af en så varm och osökt känsla, en så god psykologisk blick, att de just härigenom få ett högre värde än författarens tidigare små friska dikter.

Den första romanen deremot, »Vuxen för hemmet», upplöser sig i innehållslöshet, och om flertalet af bilderna från gosseåren kan man svårigen tycka annat, än att de bordt stanna i författarens skriflåda. Hela samlingen bär spår af att vara tillkommen med allt för stor hast. Just därför att herr Tavaststjerna har talang och har ett så utpregladt musikaliskt sinne, bör han akta sig från att mynta ut sin förmåga i obetydligheter, der den veka, melodiska versklungen får dölja bristen på kärna.

Passepartout.

Göteborgs Kvinnoförenings verksamhet för fattiga skolbarn.

Under våren 1885 upptogs i föreningen till dryftning frågan om inrättande af skollofskollonier för sjukliga skolbarn.

Såsom skäl för anordnandet af dylika anfördes det välgörande inflytande på barnens helsa och sinnesriktning, en vistelse på landet och god föda under sommarferierna måste utöfva, ej endast för tillfället utan äfven för deras kommande lif, och redogörelse lemnades för den sommarens förut i Stockholm inrättade kolonien och för skollofskolonier i utlandet, hvarest erfarenheten redan visat, att denna inrättning burit goda frukter. Man tviflade ej på möjligheten att här i sambäl-

let kunna anskaffa de nödiga medlen och så beslöts enhälligt att söka genomföra saken.

Då samtidigt några personer utom föreningen upptagit frågan, beslöt man före ena sig med dessa i och för planens förverkligande, och på kort tid inflöto bidrag till ett belopp af 3,000 kronor.

Kvinnoföreningen erhöll häraf medel till utrustande af 2:ne kolonier, hvilka i slutet af juni månad utsändes, en under ledning af fröknarne Lundqvist och Mally, samt en under fröknarne Berglund och Kaminsky, alla folkskollärarinnor. För den förra hade anskaffats bostad å gården Stora Långared, nära Säfsjön, halfannan mil från Vårgårda station; för den senare å gården Restenäs vid Saltsjön, nära Ljungskile. Båda dessa ställen för ena fördelarne af en skön natur, ren luft och tillfälle till bad.

Hvarje koloni bestod af 20 barn, den ena endast af flickor från 10 till 12 år, den andra af 8 gossar och 12 flickor från 7 till 14 år gamla. Barnen hade af läkare blifvit utvalda bland ett större antal lärjungar och undersökta; de ledo dels af blodbrist, dels af följder efter svåra sjukdomar eller af kroniska åkommor.

Ferietiden (6 veckor) tillbragte nu dessa barn i Guds fria natur, under vänlig och omsorgsfull vård, förseddes med sund och tillräcklig föda och sysselsattes på ett, för kropp och själ, nyttigt sätt. Kl. 7 stego de upp, och sedan påklädningen försiggått, fingo de barn, som dertill egde tillräckliga kroppskrafter, besörja upp bäddning och städning; deras bäddar utgjordes af en halmmadrass, lakan, yllefilt och kudde, fylld med ylleflock.

Vid öfriga förefallande göromål fingo äfven barnen så mycket som möjligt vara behjelpiga.

Mattimmarne voro bestämda; kl. 9 frukost, vanligtvis bestående af bröd eller smörgåsar med mjölk eller välling; kl. 1 middag: kött, färsk fisk eller sill med potatis, samt köttsoppa, fruktsoppa eller filmjölk m. m.; kl. $\frac{1}{2}$ 5 aftonvard: smörgås, ost och bröd eller något dylikt; kl. $\frac{1}{2}$ 8 kvällsvard: vanligen gröt och mjölk.

Dagen tillbragtes utom hus, så snart vädret tillät det; äfven måltiderna intogos ofta i fria luften. Tiden delades för öfrigt mellan badning, utflykter i trakten,

lekar, gräfning och ränsning i de små trädgårdsland, som upplåtits åt hvar och ett af barnen, lagning af kläder, strumpstoppling, läsning m. m. Man måste själf ha sett de små kolonisterna för att kunna göra sig ett begrepp om den belåtenhet, som framlyste ur deras anleten, och den trefnad, som allt omkring dem bar prägel af. Att så var förhållandet, får man emellertid till stor del tillskrifva det oegennyttiga intresse och det förstånd, hvarmed lärarinnorna skötte sitt ansvarsfulla och ganska mödosamma värf.

Denna lyckliga tid var dock för de små stackarne af kort varaktighet; men hvilken förändring hade ej dessa 6 veckor åstadkommit hos dem! Alla hade de lemnat staden bleka och tynande, några dystra och nedslagna, andra trotsiga och inburdna, och de återvände utan undantag friska och glada, till föräldrars och anhörigas glädje och förundran.

Barnen hade före afresan blifvit vägda, och det befans, att de vid återkomsten i medeltal ökat sin vikt med 5 a (mellan 1 och 9 a); ett ögonskenligt bevis på den verkan sunda lefnadsförhållanden, äfven under en kort tid, kunna medföra i fysiskt hänseende.

Icke mindre glädjande var det att höra lärarinnorna enhälligt intyga, att barnens uppförande, som, hvad en del beträffade, i början icke var det bästa, så småningom förbättrades och under de senaste veckorna ej lemnade något öfrigt att önska.

Utgifterna för de 2:ne kolonierna uppgingo, om man inräknar inventarier, hvilka finnas kvar, till 1,564 kr. 20 öre, och den dagliga kostnaden för hvarje barn var 64 öre.

Då redogörelsen för kolonierna upplästes i föreningen vid höstterminens början, var tillfredsställelsen öfver det vunna resultatet allmän och likaså önskan, att ett annat år kunna anskaffa medel till den goda sakens upprätthållande och utveckling. Men man tänkte ock med grämselse på de umbäranden, som de stackars fattiga barnen skulle blifva underkastade under den vinter, som stundade, samt på det demoraliserande inflytande tiggeriet, som är en oundviklig följd af nöden, skulle utöfva på dem.

Det fans därför icke mer än en mening om, att fröken Lundqvists väjdande till föreningen om dess medverkan för inrättande af bespisningsställen för fattiga skolbarn vore en så behjertansvärd sak, att man icke borde lemna någon möda osparad för att söka genomdrifva detta förslag.

Fem af föreningens medlemmar fingo alltså i uppdrag att efter bästa förmåga vidtaga alla förberedande åtgärder, så att man vid vårterminens början, då den kallaste tiden tillstundar, skulle kunna öppna bespisningsställen för de fattigaste skolbarnen och dymedelst hindra nöden och förminska tiggeriet. Under hösten utfärdades därför i stadens tidningar upprop till allmänheten om dess medverkan, listor utlades i stadens boklädor och i en mängd butiker, bespisningsställen utsågos i olika delar af staden, lärare och lärarinnor bidrogo alla i sin mån genom att insamla medel och utvälja de barn, som ansågos bäst behöfva understöd. Genom mångas förenade bemödanden och de penningbidrag, som under dec. och jan. månader influtit, och som uppgå till inemot 5,000 kr., kunde föreningen vid innevarande termins början öppna 13 bespisningsställen i olika delar af staden och der bereda middag 3:ne gånger i veckan åt 1,000 fattiga skolbarn. Bespisningsställena äro valda med omsorg och utgöras, med undantag af Ångköket vid Skeppsbron, der öfver 200 barn dagligen bespisas mellan 12— $\frac{1}{2}$ 2, af mindre mathållningsställen, der antingen alls ingen spirituosa försäljes eller ock sådan endast lemnas åt arbetare till måltiderna. Barnens bespisning sker under tillsyn af lärare, lärarinna eller någon annan för saken intresserad person. Måltiderna, vanligen bestående af en, men stundom af tvänne rätter sund och tillräcklig mat samt en half kaka bröd, som får medtagas hem, om barnet så vill, kosta i medeltal 16 öre, och då 500 måltider utdelas dagligen, beräknas de insamlade medlen komma att räcka till mars månads slut. Föreningen hoppas dock, att ytterligare bidrag skola inflyta, på det bespisningen må kunna fortsättas äfven under någon del af april.

Ingen torde förneka, att såväl skolofskolonierna som den nu pågående bespisningen äro nyttiga och behjertansvär-

da inrättningar, men vi tro dock, att dessa båda saker ej uppskattas till sin verkliga betydelse. Och dock vet en hvar, att isynnerhet våra städer lida af djupa kräftsår, som snarare tyckas tilltaga än aftaga. Nöd, sjukdom, dryckenskap och osedlighet tyckas vara så rotade bland vår fattigaste befolkning, att de bemödanden, som samhället hittills gjort, synes vara så godt som gäpnlösa.

Vår fasta öfvertygelse är likväl, att tillståndet i våra samhällen skulle bli, om icke tillfredsställande, så åtminstone i väsentlig mon förbättradt, om man började från början, d. v. s. med barnen, och grepe verket an med kraft.

Ett träd, som under de första åren blifvit vanvårdadt och fått växa krokigt, kan, äfven om man sedermera egnar det den bästa vård, ej bli rakt. Huru kan man då tänka, att en menniska, som under barndomen vant sig vid lättja, osanning och snatteri, eller hvars kroppskonstitution genom svält blifvit i grund försvagad, någonsin skall kunna bli frisk till själ och kropp, äfven om man under en senare ålder gör allt hvad i menniskoförmåga står för att rätta och ersätta det, som i barndomen förvridits och saknats.

Ett af föreningens mål är att söka höja kvinnan i arbetsklassen, förnämligast i sedligt, hånseende, och den har klart för sig, att det mest framgångsrika medlet är att verka för, att barnen må uppfostras till friska, arbetsamma och redbara menniskor. Det är denna öfvertygelse, som legat till grund vid ordnandet af skolofskolonier och bespisning af fattiga skolbarn, och föreningen hoppas att i ofvan nämnda företag ha samhällets rättänkande medlemmar till sina bundsförvänder.

E. R.

När och Fjärran.

Göteborgs Kvinnoförening, hade vid sitt senaste sammanträde, den 4 Febr. till diskussionsämne: *Kvinnofrågan och kristendomen*. Sammanträdet slöts med afgifvande af följande resolution: *föreningen uttalar som sin mening, att den nu pågående kvinnorörelsen är i full öfverensstämmelse med kristendomens anda.*

Kvinden og Samfundet, danska kvinnoföreningens tidskrift, redigerad af fröken Elisabeth Grundtvig, har utsändt januarihäftet för 1886.

Utom en rikhaltig notisafdelning samt några smärre uppsatser, innehåller det tvänne större sådana: *Politik og Kvinder* af Anna Brosböll. — *Camilla Collet* (Ny Række) af Ida Falbe Hansen.

Den omsorgsfullt redigerade tidskriften har gjort till sin uppgift att lemna underrättelse om kvinnans ställning inom som utom Danmark; att underställa hit hörande frågor en allsidig dryftning, och att göra förslag till sådana reformer, som äro särskildt lämpliga för hemlandet.

Danska kvinnoföreningen utsänder dessutom småskrifter i liknande syfte.

Utgifningsort: Köpenhamn.

I **Kristiania** har billats en förening af kvinnor, hvilken satt som sitt mål att uteslutande arbeta för kvinnaus rösträtt.

Föreningen har uppkommit, emedan »Norsk Kvinde-sagsforening» egentligen icke upptagit frågan om den kvinliga rösträtten som programsak. Vidare har bankdirektören och stortingsmannen, hr U. E. Berner — hvilken man tänkt sig som frågans förslagsställare inom stortinget — mot all förmodan visat sig som hennes motståndare. Men folkhögskoleföreståndaren V. Ullman har deremot lofvat taga henne om hand för att frambära henne inför det nu församlade stortinget, ehuru hon, emedan hon betingar förändring i grundlagen, icke kan upptagas till behandling förrän efter nytt val vid 1889 års storting.

Engelska bladet »*Women's Suffrage Journal*» meddelar namnen på de parlamentskandidater (232 liberala och 212 konservativa), som vilja rösta för, att kvinnor i förmögenhetsvilkor likställda med röstberättigade män, skola erhålla politisk rösträtt.

Bland kvinnor, som uppstått sig som kandidater till förestående val, är äfven som kandidat för Camberwell, Helen Taylor, John Stuart Mills sjuåfödötter.

Då hon enligt öflig form framstälde sin kandidatur för valförrättaren, vägrade han erkänna den. Hon ingaf härmed följande protest:

Jag, Helen Taylor, parlamentskandidat för nordliga delen af kretsen Camberwell, protesterar härmed på det bestämdaste mot Eder vägran att mottaga mitt utnämmande härtill. Jag tror fullt och fast, att en sådan vägran är lagstridig, och underrättar Eder härmed, att Ni med den utsätter eder för straff på grund af lagen om rösträtten och andre lagar, som angå folkets representation i parlamentet.

Helen Taylor.

Kvinnans ställning i Australien. Parlamentet i Sydaustralien har — berättar Vårt Land — antagit en lag, som bestämmer, att hvarje ogift kvinna har politisk rösträtt på samma vilkor som dem, hvilka gälla för männen. Under debatten om denna fråga framhölls, att kvinnorna i Australien halva så stor del i familjens välstånd, att man gjorde val och handlade rättvist, om man beviljade dem fulla politiska rättigheter.

En annan af Englands kolonier, Madras, har likaledes gifvit kvinnan rösträtt.

Kvinnan, skiljemän. I nya lagberedningens nyligen framlagda förslag till ändring af lagen om förlikningsmål eller, enligt ordalydelsen, »om skiljemän och verkställighet af skiljedom» förekommer äfven — säger N. D. A. — följande betydelsefulla punkt:

»Skiljemannauppdrag må lemnas kvinna lika väl som man.»

Fransk förening för kvinnans rättigheter hade för en tid sedan ett talrikt besök sammanträdde under ordförandeskap af Mlle. Marie De-raïsmes. Vid hennes högra sida såg man Auguste Vacquerie, vid hennes venstra Frédéric Passy. Bland öfriga församlade märktes: Léon Richer, föreningens president; Paul Bert, Laisant, Yves Guyot — deputerade — och flera municipatråd.

Passy förklarade, att han inför kammaren ville föra kvinnans talan. Men han ansåg, att man för att lyckas måste tillsvidare nöja sig med mindre reformer, med sådana, hvilka röra familjen, kvinnans rätt att vittna, att sköta sin egendom, att handhafva de penningar hon själf tjänat etc. Passy ansåg, att parlamentets medlemmar borde kunna enas om dessa reformer. Paul Bert uttalade sig äfven för dem. Han ville försvara dem inför kammaren, men sade, att det blefve ett svårt arbete tillfölje af katolicismens inflytande, hvilket alltid gör sig gällande, då det är fråga om att röra vid »Code civil.» Yves Guyot och Laisant uttalade sig i samma anda.

En örfil åt Justitia. Nyligen cirkulerade genom tidningspressen den märkliga utlåtelse, länsstyrelsen gifvit på de klagomål, hvilka fyra lärarinnor i Jönköping aflåtit om hyresersättningsbelopp. I bemälda klagomål påyrkas hyresbeloppets utgående med 245 kr. och 75 kr. för vedbrand, i likhet med hvad maskulina lärarekräfter åtnjuta i Jönköping. Länsstyrelsens utlåtande lyder:

»Enär den löneformån af tjänlig bostad, hvar till en folkskollärarinna författningens enligt är berättigad, icke skäligen bör omfatta större lägenhet än som för ett ensamt ogift fruntimmer kan vara behöflig, samt en lägenhet bestående af ett rum och kök i detta hänseende synes vara tillräcklig, finner länsstyrelsen den af klagandena väckta talan icke kunna bifallas.»

På hvilken paragraf i Folkskolelagen är det valvisa utslaget grundadt?

Att **Fru Rosing** invalts till ledamot af den stora norska skolkomitén i Kristiania under rektor Steens ordförandeskap, har stött norske statsministern Richter för hufvudet. Han betvivlade visst icke hennes duglighet, men fann det betänkligt att upptaga en kvinna i en kunglig komité, emedan man dermed ginge i förväg besvarandet af ett spörsmål, som ännu är under diskussion, nämligen *kvinnans ställning i samhället.*

10 kvinnliga studerande ha i Sverige under 1885 aflagt mogenhetsexamen. Vid *Dublins kongl. universitet* hafva 26 kvinnor tagit studentexamen,

9 filosofiska graden; 4 af de sistnämnda vunno hederspris, och af 6 stipender togs 3 af kvinnor; ett för skicklighet i matematik.

Vid **Londons universitet**, sistlidne juni månad, voro bland 1,100 inträdessökande 150 kvinnor; 100 af de kvinnliga sökande godkändes och högsta betyget togs af Rebecca Wishart, hvilken tillerkändes ett två-årigt stipendium.

Vid **universitetet i Zürich** utgöra kvinnorna en tiondedel af studenterna.

Vid **universitetet i Montpellier** instälde sig för icke länge sedan samtidigt man och hustru till examen (baccalauréat és lettres). Båda aflade den, hustrun med utmärkelse.

Ett **föreläsningstinstitut** för kvinnor öppnades i Stockholm d. 26 januari detta år. Dess program är, att gifva lättfattliga framställningar af ett antal kunskapsämnen, hvilka äro af allmänt intresse för bildningsökande, eller äro af särskild vikt för kvinnor.

Ida Ellen Nathorst har i nov. 1885, inför förste stadsläkaren i Stockholm, aflagt fältskärs-examen och erhållit af medicinalstyrelsen utfärdadt fältskärsbref.

Fru Emma Gimmel har i Köpenhamn med högsta betyg aflagt den för apotekarmedhjelpare fastställda examen.

Vid **Operan i Paris** är en madame Farrante anställd som underläkare. 9 kvinnliga läkare praktisera för närvarande i den franska hufvudstaden. En af dem är specialist för sinnessjukdomar.

Breflåda.

Skog tackas för »sändebrevet» och ombedes att uppgifva sitt namn.

INNEHÅLL: N.: Bref från Finland. — *Oscar Levertin*: Ångest. — *Ave*: Patron Turkéns höstgille. — *Alvilde Prydz*: Drömmen. — *Passepartout*: Ett bref om böcker. — *E. R.*: Göteborgs Kvinnoförenings verksamhet för fattiga skolbarn. — När och Fjärran. — Breflåda. —

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annonispris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåts» annonsbyrå, Kungsgatan 60, alla hvardagar kl. 12—1 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvände man sig till Frk. Alma Åkermark, 2:dra Långgatan 40, Göteborg (träffas tisdag och fredag 12—2 e. m.)

Red. af Alma Åkermark.

Tidningar och Tidskrifter.

Tidning för trädgårdsodlare (februarihäftet) innehåller:

Om konstgjorda gödningsämnen användning vid trädgårdsskötseln. — Något om Chrysanthemumodling i England. — Några ord om användande af ympglas. — Förvaring af hvitkål. (Forts.) — Bilder från Amerika. — Dablicodling i krukor. — Desmodium penduliflorum. — Citrus sinensis. (Forts.) — Pedicularis donchorhiza. — Minneslista för trädgårdsodlare. — En inhemsk tebuske. — Pepparslägtet. — Vilda potatisarter. — Konservering af sparris. — Svenska trädgårdsodlareförbundets centralafdelning.

Svensk Lärartidning n:r 5 upptager: **Den gamla och nya pedagogiken.** För dagen: Resestipendier för folkskolelärare. — Skolmotioner vid riksdagen. — Notiser. — **Sveriges allmänna folkskolläraeförening:** Från Södertörns kretsaförening. — **Riksdagen.** Folkskolelärares lönefråga. — Militäröfningar i folkskolorna. — Läsebok i Helsovård. — Motioner. — Literatur. — Från våra läsare. — Brevlåda. — Lediga tjänster m. m. Annonser.

Folkhögskolebladets nummer för d. 1 februari innehåller:

Fredstanken af T. H.; *Från Riksdagen* af H. O.; *Ett besök i Londons frukt- och grönsaksmarknad*, bref till Fhbl.; *Nordiska Folkhögskolemötet på Sagatun* af H. O. (slut); *Från våra läsare* af R. . . o.; *Från bokhyllan* af C. Hrg.; *Från folkhögskolorna*, *Diverse*.

Dagny, månadsblad för literära och sociala intressen, utgifvet af Fredrika Bremer-Förbundet. Januarihäftet har utkommit och innehåller:

Inledningsord. *Syster:* Om sjelfhjelfhjelp och löneförhållanden. Strödda tankar och ordspråk. *Hilarion:* Den literära vensterns sjelfporträtt. Praktisk välgörenhet: I. Ett besök vid Diakonissanstalten. *Ejvor:* Vid nyåret. *M. S.:* Bref från Kristiania. *Ola Hansson* och *Esselde:* En studenthistoria, bedömd af ung och gammal. *Z. Topelius:* Till Finlands första kvinliga filosofie kandidat. *Fr. Björnström:* Kräft Ebing, Om friska och sjuka nerver. — *Helsovännan.* *Ina Lange:* Småprat från Köpenhamn. Hvarjehanda i kvinnofrågan. Fredrika Bremer-Förbundets Cirkulär n:r 2.

Prenumerantsamlare,

hvilka insända bevis från vederbör-
lig postanstalt, att 5 ex. betalts, er-
hålla ett gratisexemplar.

”Framåts” Redaktion.

Sjöförsäkrings-Aktiebolaget

OCEAN

i Göteborg

afslutar försäkringar mot sjöskador å **varor**, å **kasko**, äfvensom försäkringar mot förluster å **bodmerier**, **frakter**, **fraktförskotter**, **landtransporter** m. m. till billiga premier och på liberala villkor.

Kontor: Lilla Torget N:r 6.

J. G. Stäck & C:s

Manufakturhandel

rekommenderar sitt väl sorterade
lager af

**Klädningsstyger,
Möbel & Gardintyger,
Sorgartiklar**
m. m.

OBS! Billigaste priser.

Profver till landsorten sändas
på begäran omgående och franco.

Ordre å minst 10 Kr. expedieras
fraktfritt till närmaste jernvägsstation.

Erik Wesslau & Co.,

Sängutstyrsel-Magasin,

GÖTEBORG,

44. Kungsgatan 44.

Lager af

Engelska och Svenska Jernsängar
och Barnvagnar, Resår-, Tagel-,
Krollsplint-, Ull- och Halm-Ma-
drasser, Fjäder-Bolstrar och Dy-
nor, Stickade Sängtäcken, Duntä-
cken, Filtar, Hvita Sängtäcken, La-
kan och Örngottsvar, Sängmattor
m. m.

Beställningar å Sängkläder af alla
slag utföras på kortaste tid och till
billigaste priser.

LAGER

af såväl de mest elegan-
ta som billigaste
Manufaktur- Mode- och
Hvitvaror,
Sybehörs och Garnérar-
tiklar, Dame- och Barn-
hattar, Barnkläder,
Tricotvaror, Bijouterier
och Galanteri-varor
m. m. m. m. hos

L. Kaiser & Co.,

Kyrkogatan 36.

Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

Ferd. Lundquist & Co.,

Bosättnings-Magasin,

Östra Hamngatan N:o 42,

rekommendera ett väl sorteradt la-
ger af nya Bosättningsartik-
lar såsom: Bord-, Kaffe- och Té-
serviser af äkta opak och bä-
sta fayence-porslin, Glas-serviser
af hel- och half-kristall, rikt urval
af prima Nysilfver-arbeten, Bord-
knifvar, Brickor och Brödkor-
gar, m. m.

Stort lager af Ljuskronor, Kan-
delabrar, Vägglystrar, Amplar
samt alla sorters Lampor och
lamptillbehör. **Mattor** från 25 öre
pr fot till kr. 2: 50.

J. INGEMARSSON,

Försäljningsmagasin,

27 Östra Hamngatan 27,

rekommenderar sitt stora lager af

löbel- och Gardintyger,

Bord- och Pianotäcken,

Säng- och Resfiltar,

Antimakassar och Pi-

quêtäcken,

Afpassade Mattor

m. m.

Uti Wienerångbageriet,

Drottninggatan 35,

Finnes dagligen färskt bröd af
alla slag:

**Wienerbröd, Dagmarmun-
kar, Suckatkakor och kran-
sar äfvensom Thebröd och
Conditorivaror.**

**Filialförsäljning:
Storgatan n:o 9.**

Alfred Agrell,

Kyrkogatan n:o 28,

midtför Domkyrkan,

Försäljer alla sorters **Strump-** och
Stickgarner samt **Tricotvaror**, så-
som **Strumpor, Tröjor, Kalsonger**
af **hellylle, halfylle, bomull** och **silke**,
för **Damer, Herrar** och **Barn, Dame-
västar, Damekoftor, Underkjolar,**
Tricotdräkter för **gossar** och **flic-
kor, Normalunderkläder, Tricotlif,**
Maggördlar, Vantar, m. m.

OBS! Egen tricottillverkning.

Billigaste priser

hos

Alfred Agrell,

Kyrkogatan n:r 28,

midtför Domkyrkan.

Fredrik Sköld & Co.,

57 Kungsgatan 57,

rekommendera ett ständigt välso-
rteradt lager af stilfulla och välgjorda
Damekappor till

billiga priser.

Wickman & Stillström.

Speceri, Vin- & Diversehandel,

Göteborg,

23. Kyrkogatan 23.

Filialaffär:

8. Victoriagatan 8.

Axel Gillblad & Co

Domkyrkoplatsen.

Manufakturhandel

En gros & En détail.

Svart Siden & Merinos

af prima kvalitet och till ovanligt billiga priser.

Klädningstyger,

rikt urval.

Sybehör & Garnérsaker

Möbel- & Gardintyger

samt

ett stort urval af

DAME-KAPPOR

tillverkade **endast** af utmärkt goda tyger

samt elegant utstyrda.